

3. Нестерович В. Ф. основні підходи до визначення поняття "лобіювання" / В. Ф. Нестерович // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка / В. Ф. Нестерович. – Луганськ, 2010. – С. 50–58.

4. Корнієнко В. О. політичне лобіювання в Україні: теоретична підойма та практичні реалії [Електронний ресурс] / В. О. Корнієнко. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://jpl.donnu.edu.ua/article/view/2672/2706>.

5. Федоренко В. Запровадження інституту лобіювання в Україні: законотворчі та державно-управлінські аспекти [Електронний ресурс] / В. Федоренко. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:KQaCNZ0QrtsJ:scholar.google.com/+%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F&hl=ru&as_sdt=0,5.

УДК 340.11(043.2)

Ковальова В.О., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шапенко Л.О., асистент

ПРАВОВІ ПРЕЗУМПЦІЇ В МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Українська держава і право переживають складний період своєї історії. В умовах кардинальних соціально-економічних і політичних трансформацій йдуть у минуле багато ідеологічних і політичних догм та засновані на них форми і методи правового регулювання. Формується нове право і нове законодавство, покликане відповідати ідеалам демократичної правової держави соціальної орієнтації. Вельми актуальною стає проблема вдосконалення юридико-технічних засобів правового регулювання суспільних відносин, важливе місце серед яких займають правові презумпції. Останні є специфічною правовою формою в законодавстві України. Даний інститут можна все частіше зустріти в цивільному, податковому, адміністративному, кримінальному, цивільно-процесуальному, інформаційному та інших галузях законодавства [1].

Разом з тим, слід відмітити, що у законодавстві відсутня чітка позиція щодо ролі і місця правових презумпцій в регулюванні суспільних відносин. Часто елементи правових презумпцій виражені в тексті нормативних правових актів латентно, що ускладнює застосування презумпцій на практиці.

Правова презумпція – це прийом юридичної техніки, що застосовується з метою уникнути доказів. Презумпції – закріплені в нормах права припущення про наявність або відсутність юридичних фактів. Ці припущення ґрунтуються на зв'язку з процесами, що реально

відбуваються, і підтверджені попереднім досвідом. Загальноправові презумпції в кожній галузі права мають свою специфіку [2, с. 146]. Презумпції за своєю суттю є припущеннями, що діють виключно у сфері права, виступаючи засобами юридичної техніки. Поза правом презумпції не існують. Проте, презумпція і норма ототожненню не підлягають. Дані твердження можна обґрунтувати за допомогою наступних прикладів презумпцій:

– презумпція знання закону, згідно якої, існує припущення, що кожна людина повинна знати законодавство своєї країни, а незнання законів у разі здійснення людиною протиправного діяння не звільняє її від обов'язку зазнати несприятливих наслідків;

– презумпція справедливості закону, в якій передбачається, що закон і інші нормативні правові акти є справедливими, також як і правозастосовчі акти прийняті на їх основі. Вказана презумпція безпосередньо пов'язана з цілою групою близьких по сенсу презумпцій, і, головне, презумпцією істинності і обґрунтованості вироку суду;

– презумпція законного народження (батьківства) – презюмується, що дитина, народжена або зачата під час шлюбу, є законнонародженою. Основний факт, який необхідно довести, що мати дитини була заміжня під час зачаття або під час народження дитини. Батьком дитини презюмується чоловік даної жінки;

– презумпція сумлінності (доброчесності), сутність якої полягає у тому, що кожен діє сумлінно і відповідно до законодавства, є доброчесним і законотрушним громадянином [3];

– презумпція невинуватості, яка передбачає, що кожен обвинувачений є невинним, поки не буде визначено в законодавстві способом доведене інше, за умови, що тягар доведення лежить на тих, хто звинувачує особу, а сам громадянин не зобов'язаний доводити свою невинуватість. Дане положення було закріплене в Конституції України і міжнародно-правових актах (наприклад, в Загальній декларації прав людини, в Європейській Конвенції про захист прав людини і основних свобод тощо). Вказана презумпція відноситься до категорії спростованих презумпцій, оскільки при доведенні винуватості особи презумпція невинності припиняє свою дію і вважається спростованою. У цивільному процесі діє зворотна презумпція: презумпція винуватості несправного боржника (боржник, що не виконав своє зобов'язання, вважається винним у невиконанні, поки не доведе протилежне). Презумпції, таким чином, тісно пов'язані з процесом доказування і з розподілом тягара доведення [4].

Правові презумпції застосовуються в усіх сферах права, але в кожній сфері у них своя мета, так, наприклад, у спадкових відносинах мета їх встановлення полягає у забезпеченні належного й своєчасного переходу прав та обов'язків у порядку спадкового наступництва, що охоплюється передусім інтересами спадкоємців.

Норми кримінального права містять велику кількість презумпцій про підвищену суспільну небезпеку того чи іншого кримінально-караного діяння. Ці непрямі презумпції знаходять своє відображення в нормах матеріального права, що закріплюють кваліфіковані склади злочину. Так, зокрема, законодавець виходить з презумпції підвищеної суспільної небезпеки багатьох злочинів, вчинених повторно, за попередньою змовою групою осіб, організованою групою тощо. Таким чином, кримінально-правові презумпції істотно впливають на визначення ступеня суспільної небезпеки злочину [5].

В цілому для кримінального права презумпція є спеціальним прийомом-припущенням, що розкриває зміст статей кримінального закону з точки зору цілей та мотивів, якими керувався законодавець, встановлюючи кримінально-правовий припис або заборону. Презумпції сприяють також подоланню суперечностей, колізій у кримінальному праві. Навіть незначний дефект у нормі кримінального права здатний паралізувати правозастосовчу діяльність, призвести до неможливості застосування тієї чи іншої норми. Презумпції допомагають уникнути безвихідних ситуацій у процесі застосування норм права. Водночас, слід відзначити, що об'єктивні потреби правозастосовчої діяльності вказують на необхідність прямого закріплення у статтях кримінального закону тих чи інших презумпцій. Однією з найважливіших презумпцій загальної частини є презумпція осудності, яка також прямо не закріплена в нормах кримінального права. Необхідність прямого закріплення зазначеної презумпції продиктована, перш за все, потребами практики, оскільки вона часто застосовується судом [5].

Підсумовуючи, важливо зазначити, що будь-яка правова презумпція змодельована законодавцем під конкретні правовідносини, а тому вона виявляє свої властивості з урахуванням специфіки тих відносин, в яких буде застосовуватися. В окремих випадках презумпції залишаються єдиним способом встановлення істини, виступаючи при цьому методологічним інструментом процесу правозастосування, фактично вони є формою відображення дійсності, що створюється внаслідок абстракції.

Література

1. Галкіна О. М. Загальне поняття презумпції в праві. Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених: зб. матеріалів доп. учасників наук.-практ. конф. Харків: ХНУВС, 2014. С. 63-66.
2. Вишновецька С. В. Юридична техніка як складова методології науки трудового права. Актуальні проблеми держави і права. 2015. Вип. 57. С. 144-151.
3. Юридичні презумпції і фікції. веб-сайт. URL: https://stud.com.ua/31062/pravo/yuridichni_prezumptsiyi_fiktsiyyi (дата звернення - 10.04.2019).
4. Кухарев О. Є. Застосування правових презумпцій у механізмі правового

регулювання спадкових відносин. Вісник Національної академії правових наук України. 2017. № 1(88). С. 140-151.

5. Котуха О. С. Непрямі матеріально-правові презумпції у кримінальному управлінні України. Часопис Київського університету права. 2012. № 2. С. 295-299.

УДК 342.1: 14(043.2)

Коргунова Г.М., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА КОНЦЕПЦІЯ НІГІЛІЗМУ

В наш час проблема правового нігілізму є досить актуальною.

Головна ознака нігілізму як суспільного явища – це заперечення або неповага до тих цінностей і норм, які є основоположними в тій або іншій сфері соціальної практики і теоретичної думки.

На певних етапах суспільного розвитку окремі верстви населення, що мають низький рівень правосвідомості і правової культури, неповажно ставляться до права, законів та правопорядку в цілому, проявляють зневагу до правових цінностей і традицій.

Аналіз сучасних підходів до розуміння правового нігілізму свідчить про відсутність єдиної точки зору в його визначенні серед представників науки.

В.А.Туманов визначає правовий нігілізм як «скептичне, негативне ставлення до права, аж до повної зневіри в його потенційні можливості вирішити соціальні проблеми так, як того вимагає соціальна справедливість».

Однією з головних причин правового нігілізму, на думку більшості дослідників є кризовий стан суспільства.[1, с. 6]

Протягом багатьох століть історія нашого народу була глибоко трагічна, і це не могло не проявитися у всіх сферах життя, в тому числі і в праві, тому правовий нігілізм в Україні має глибокі історичні корені.

Розвитку правового нігілізму сприяв і вхід України до складу СРСР, який потягнув за собою порушення прав і свобод людини, створення репресивного законодавства, недосконалість правосуддя і його залежність від виконавчої влади, які стали нормою життя. У ті часи нелюдина, її життя і здоров'я, честь і гідність недоторканість і безпека, а влада вважалася найвищою соціальною цінністю, що кваліфікувалась як одна з визначних засад радянської історії. Унаслідок цього право і закон розглядалися як другорядні щодо держави явища.